

Trasa spacerowa *Śladami Jarosława Iwaszkiewicza po Brwinowie i Podkowie Leśnej*

- ① **Kościół parafialny pod wezwaniem św. Floriana** – tu 12 września 1922 r. odbył się ślub Anny Heleny Lilpop i Leona Jarosława Iwaszkiewicza. Świadkiem ślubu był Karol Szymanowski (1882-1937), kompozytor, daleki kuzyn Jarosława. Również w brwinowskim kościele odbyły się uroczyste msze w 25. i 50. rocznicę ślubu Iwaszkiewiczów oraz ich msze pogrzebowe.
 - ② **Willa „Aida”** – miejsce letnich pobytów Iwaszkiewicza w latach 1923-1928. Tu powstawały jego powieści *Księżyc wschodzi* i *Zmowa mężczyzn*; otaczający ją las i ogród posłużyły jako sceneria dla jednego z jego najbardziej znanych opowiadań *Brzezina*.
 - ③ **Stawisko** – od października 1928 r. siedziba pisarza i jego rodziny. Miejsce upamiętnione wizytami wielu poetów, pisarzy i muzyków; podczas okupacji hitlerowskiej schronienie dla wielu osób i ośrodek życia kulturalnego. Obecnie Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku.
 - ④ **Cmentarz parafialny w Brwinowie** – miejsce ostatniego spoczynku Jarosława Iwaszkiewicza, jego żony Anny, a także ich najbliższych – matki Jarosława, Marii z Piątkowskich Iwaszkiewiczowej (1854-1927), brata Bolesława (1875-1945), siostr: Heleny (1879-1964) i Jadwigi (1886-1979), ojca Anny, Stanisława Wilhelma Lilpopa (1863-1930) i jego siostry Anieli Pilawitzowej (1866-1955).
- A Zanim powstało miasto-ogród, znajdowało się tutaj podwórze folwarku myśliwskiego, wokół którego zgromadzone były czworaki (dzisiejszy Urząd Miejski), kamienna obora z gotyckim oknem (w tym miejscu kościół), wozownia (dom na rogu Modrzewiowej i Kościelnej) oraz neogotycki dworek myśliwski (obecnie Szkoła Medyczna).
 - B Cukiernia-czytelnia pani Sucheckiej założona podczas okupacji, gdzie przychodzono nie tylko na kawę, ciastka i po książki. Pełniła funkcję skrzynki kontaktowej. Bywał tu często Jarosław Iwaszkiewicz, szczególnie po powstaniu warszawskim, dostarczając informacje dotyczące pozostawionych w Warszawie dóbr kultury – rękopisów, bibliotek, zbiorów sztuki i pamiątek – Stanisławowi Lorentzowi, dyrektorowi Muzeum Narodowego w Warszawie, który organizował akcje ich zabezpieczania przed zniszczeniem bądź wywiezieniem przez okupanta.
 - C Ulubiona trasa spacerów Jarosława Iwaszkiewicza i Karola Szymanowskiego wzdłuż wartko wówczas płynącego strumyka, gdzie w czasach przed powstaniem miasta-ogrodu wśród paproci i gencjan rosło mnóstwo poziomek i dzikich malin.
 - D *Dom doktora Wacława Lilpopa (1884-1949) – chirurga-urologa, kuzyna Anny – i jego żony Wandy (1888-1973). W czasie okupacji w domu tym gromadziła się konspiracyjna młodzież – przyjaciele ich syna Stanisława (1924-1944), harcerza, studenta tajnej Politechniki Warszawskiej.
*Dom Rytardów: Mieczysława Jerzego, przyjaciela Jarosława Iwaszkiewicza od czasów kijowskich, poety i pisarza, oraz jego żony Heleny z d. Roj-Gąsienica, twórczyni pierwszego teatru i zespołu góralskiego w Zakopanem.
 - E „Osiedle skamandrytów” – miały tu powstać domy poety Juliana Tuwima, krytyka Stefana Napierskiego oraz administratora „Skamandra” i „Wiadomości Literackich” Antoniego Bormana; na rogu w 1948 r. postawiona została figura Chrystusa, upamiętniająca Stanisława Lilpopa, syna doktora Wacława Lilpopa, i Jana Lilpopa (1918-1944), syna Mariana Lilpopa, zamordowanych podczas II wojny światowej.
 - F Dom Jerzego Zarzyckiego (1911-1971), reżysera filmowego, przyjaciela Jarosława Iwaszkiewicza, twórcy pierwszej filmowej adaptacji opowiadania *Kochankowie z Marony*.
 - G „Zagroda” – willa zbudowana ok. 1907 r. przez Zygmunta Bartkiewicza (1867-1944), felietonistę i pisarza, przyjaciela Stanisława W. Lilpopa, przez kilka lat jedyne „osadnika” parcelowanego Brwinowa. Jarosław Iwaszkiewicz pisał o literackich związkach swej powieści poetyckiej *Ucieczka do Bagdadu*, pisanej w 1916 r. w Kijowie, z gawędziańską twórczością Bartkiewicza.
 - H Park im. 36. Pułku Piechoty Legii Akademickiej – tu, pomiędzy zrujnowanym pałacem Wierusza-Kowalskiego a kościołem, znajdował się drewniany dwór z XVIII w., w którym 17 grudnia 1897 urodziła się Anna Helena, córka Stanisława Wilhelma Lilpopa, późniejsza Anna Iwaszkiewiczowa.